Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie
Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company

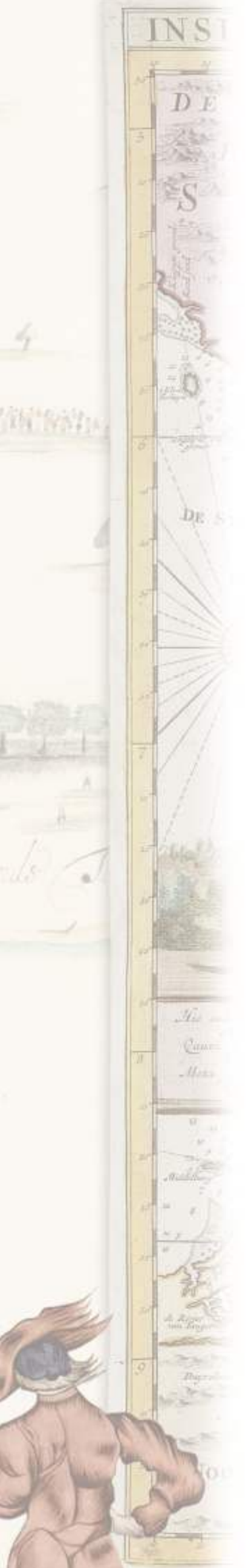

319 Batavia

DEEL 8/PART 8

319 P. Jansen, 1789 :
Shets van de Situatie / der / Wynkoops Bergen / Baaij en die daaran leg / gende Tjieanjoerse Lan / den.
Sketch of the Situation / of the Wijnkoops Mountains / Bay and the adjoining / Tjiandjoer Districts.

320 Anoniem / Anonymous, 1778 :
Kaert der Bovelanden of der Prianger landen in 't Jaar 1778.
Map of the Uplands or Priangan districts in the Year 1778.

320 Anoniem / Anonymous, 1790-1810 :
[Kaart van het land Tjipanas].
[Map of the estate Tjipanas].

321 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1760 :
Caart / van het Land / Timbanganten / behoorende gedeeltelijk onder / Bandong en gedeeltelijk onder / Soekapoera.
Map / of the District / of Timbanganten / belonging partly to / Bandoeng and partly to / Soekapoera.

322-339 Pieter Jacob Beetjes, Jannes Theodoor Bik, ca./c. 1817 :
Kaart / der / Preanger Regent / schappen en Crawang.
Map / of the / Preanger Regencies / and Krawang.

340 Cheribon / Cirebon

340 Anoniem / Anonymous, na/after 1774 :
Kaart / Van het Eiland / Groot Java / met alle Verdeelingen [...].
Map / Of the Island of Java Major / with all its Divisions [...].

341 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1700 :
[Kaart van het koninkrijk Cheribon].
[Map of the kingdom of Cheribon].

342 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1700 :
[Kaart van het koninkrijk Cheribon].
[Map of the kingdom of Cheribon].

343 Jan Theunis Busscher, 1807 :
De Laadplaats Indramayoe.
The Loading Station Indramajoe.

343 Jan Theunis Busscher, 1807 :
De Rheede Cheribon.
The Cheribon Roads.

343 Johannes Rach, 1765-1770 :
Het Gezigt van Comp:s Posthouwerij en Pakhuijsen op / Indrmajoe Leggende op het Grotte Eijland Iava.
View of the Company's Post and Warehouses at / Indramajoe Situated on the Great Island of Java.

344 Pieter Gijsbert Noodt, 1722 :
Plaan / van 't Fort en / omleggende lant / streeken van / Cirbon.
Plan / of the Fort and / surrounding / lands of Cheribon.

344 Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722 :
Plaan / van het Fort en Omleggende / Cituatie van / Cirbon.
Plan / of the Fort and Surrounding / Situation of / Cheribon.

345 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], 1770-1775 :
Het Gezigt van Cheribon van de Rhee te zien / Leggende op het Grotte Eiland Iava.
View of Cheribon as seen from the Roads / Situated on the Great Island of Java.

345 Johannes Rach, 1766-1767 :
Het Gezigt van de Berg Frongang Nade Ceribonse berg / af te zien Leggende op het Grote Eijland Iava.
View from Mount Kromong Towards the mountain of Cheribon / Situated on the Great Island of Java.

II Java en Madoera / Java and Madura

Atlas Maior
nationaalarchief
Universiteit Utrecht
KNAG

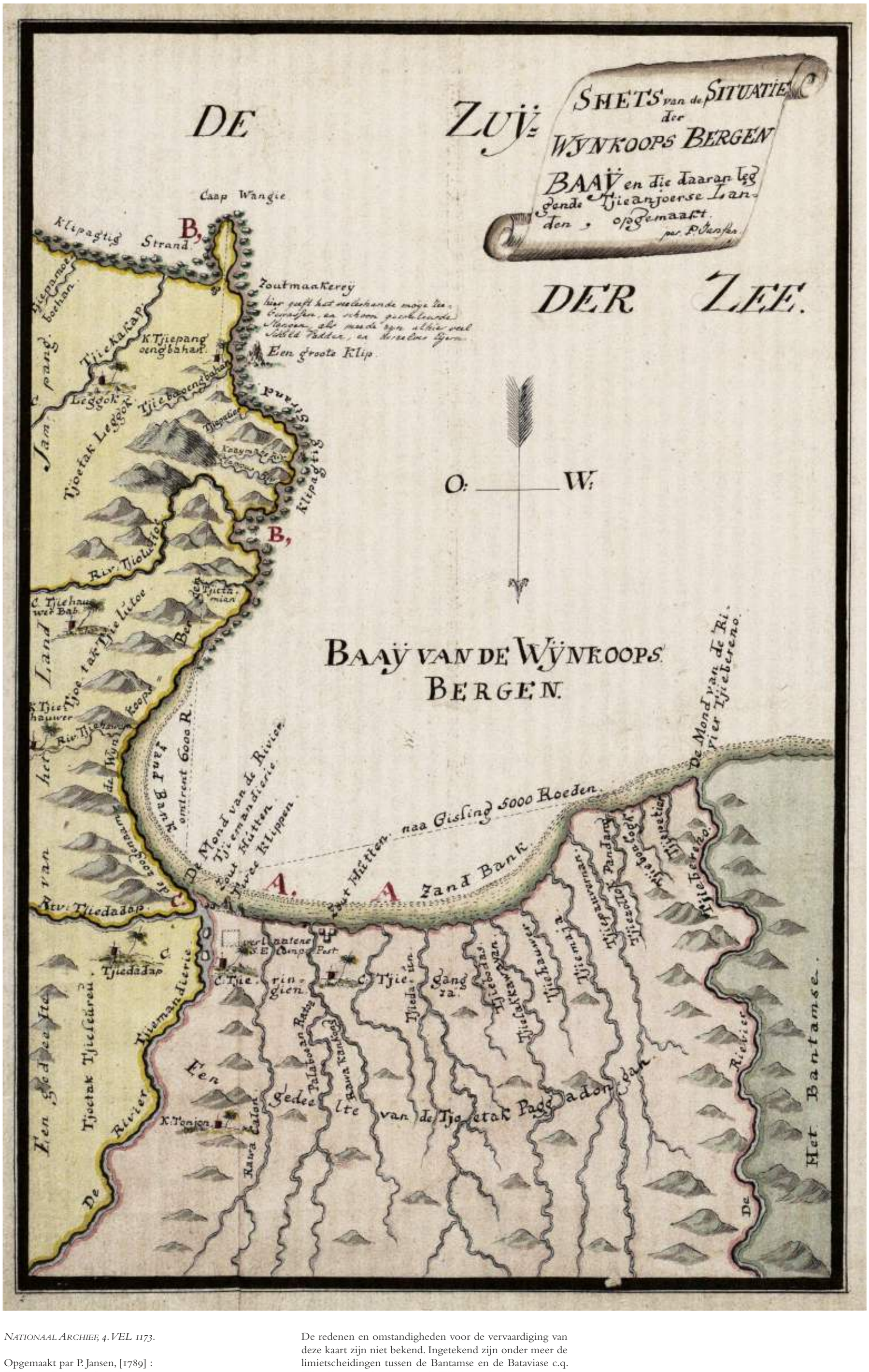

Nationaal Archief, 4.VEL 1173.

Opgemaakt par P. Jansen, [1789] :
Drawn by P. Jansen, [1789] :

Shets van de Situatie / der / Wynkoops Bergen / Baaij en die daaran leg / gende Tjieanjoerse Lan / den.

Sketch of the Situation / of the Wijnkoops Mountains / Bay and the adjoining / Tjiandjoer Districts.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 31,5 x 20,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 31.5 x 20.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Den 20. August 89.

De redenen en omstandigheden voor de vervaardiging van deze kaart zijn niet bekend. Ingetekend zijn onder meer de limietscheidingen tussen de Bantamse en de Bataviase c.q. Tjiandjoerse gebieden aan de Wijnkoopsbaai en tussen de districten Djampan en Pagadongan in Tjiandjoer. Bij het latere Pelaboehanratoe wordt aan de baai melding gemaakt van de post die de Compagnie daar in de Vierde Engelse Oorlog had onderhouden en inmiddels was verlaten.

The reasons why and the circumstances in which this map was made are not known. Among the features shown on it are the borders between the Bantam and the (Batavian) Cianjur territories on Wijnkoops Bay and between the districts of Jampan and Pagadongan in Cianjur. Close to what was later to become Pelabuhanratu on the shores of the bay there is mention of the post which the Company had maintained there during the Fourth Anglo-Dutch War, but which had been abandoned again by then.

De Jacatrase en Preanger Bovenlanden. Met de grenswijzigingen van 1677-1678 en 1706 had de VOC volledige zeggenschap gekregen over alle voorheen Mataramse regentschappen ten westen van de rivier van Pamanoekan en de bovenloop van de Tjimanoek. Ten oosten daarvan lag het sultanaat Cheribon, dat in 1681 de facto en in 1706 formeel ook van Mataram was afgescheiden en onder oppergezag van de Compagnie gebracht. Deze nieuw verworven gebieden werden in beginsel zoveel mogelijk indirect bestuurd, via de inheemse hoofden, zoals dit voordien deels ook al het geval was geweest met de Ommelanden. Hoewel in de latere compagniestijd en onder Daendels nog herhaaldelijk grenswijzigingen zijn doorgevoerd (onder meer de inlijving van het Cheribonse regentschap Soekapoera) en de afzonderlijke regentschappen en hun districten van oudsher vaak al niet exact gedefinieerd waren, werden na 1678 in het onder Batavia vallende gebied buiten de eigenlijke Ommelanden steeds drie grote bestuursgebieden onderscheiden, namelijk de Jacatrase Bovenlanden, de zogenoemde stranddistricten of strandgewesten en de Preanger (Boven)landen. De eerste omvatten de zuidelijke voortzetting van de Ommelanden tot aan de zuidkust van Java, in hoofdzaak het regentschap Tjiandjoer met onderhorige landschappen. De oostelijk aangrenzende Preanger Bovenlanden bestonden uit Bandoeng, Soemedang en Parakanmoentjang met hun districten, terwijl de stranddistricten of kustlanden werden gevormd door de drie eerder al behandelde regentschappen Krawang, Tjiasem en Pamanoekan met Pagaden. Vooral de Jacatrase en Preanger Bovenlanden werden in de achttiende eeuw economisch van grote betekenis als productiegebieden van koffie en indigo, die hier in het kader van het zogenoemde Preangerstelsel door de inheemse bevolking bij wijze van feodale verplichting diende te worden geleverd via de plaatselijke hoofden. De kustlanden waren voor de Compagnie van belang als leveranciers van rijst en hout. Opvallend is nu, dat van al deze gebieden in vergelijking met de Ommelanden uit de compagniestijd relatief zeer weinig kaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen bewaard zijn gebleven. In deze atlas moet de weergave van deze landen derhalve beperkt blijven tot hun bedekking door de inleidende overzichtskaarten van Java op de bladen t/m 37 en de summiere selectie hierna t/m blad 339. Deze laatste betreft een kaart van de landen rond de Wijnkoopsbaai in de Jacatrase Bovenlanden, een schetskaartje met de bestuursindeling van de drie gebieden in 1778 en een plattegrond van Tjipanas op de bladen 319-320, een kaart van het land Timbanganten in de Preanger Bovenlanden op blad 321 en de topografische kaart in twintig bladen uit 1813-1816 van de kustlanden, de Preanger Bovenlanden en een deel van de Jacatrase Bovenlanden op de bladen 322 t/m 339.

The Jacatra and Priangan Uplands. The border changes in 1677-1678 and again in 1706 gave the VOC complete authority over all the former Mataram regencies west of the Pamanukan River and the upper reaches of the Cimanuk. East of here was the Sultanate of Cirebon, which was separated from Mataram and brought under the suzerainty of the Company *de facto* in 1681 and formally in 1706. In principle, these newly acquired territories were also ruled autonomously, through indigenous regents, following the same policy as that pursued in the *Ommelanden*. Although during the later Company era and also under Daendels there were still repeated adjustments to the border (including the incorporation of the Cirebon regency of Sukapura) and the individual regencies and their districts were, as they always had been, often not exactly defined, after 1678 the districts outside the *Ommelanden* proper which fell under Batavia were generally distributed over three large administrative areas, namely: the Jacatra Uplands, the so-called *stranddistricten* (coastal districts) and the Priangan (Up)lands. The first covered the southern extension of the *Ommelanden* as far as the south coast of Java, and consisted principally of the regency of Cianjur and its dependent districts. The Priangan Uplands which adjoined this to the east were composed of Bandung, Sumedang and Parakanmuncang and their constituent districts. The coastal districts were formed by the three regencies discussed earlier: Karawang, Ciasem and Pamanukan with Pagaden. In the eighteenth century, the Jacatra and Priangan Uplands were of great economic significance as Java's principal production areas for coffee and indigo. Under the construction known as the *Preangerstelsel* (Priangan System), this produce was to be delivered by the local population as a form of a feudal obligation, for which their chiefs had to answer to the Company. The coastal districts were important to the Company as the suppliers of rice and timber. It is remarkable that, in comparison to the *Ommelanden*, relatively few surviving Company maps, plans and topographical drawings of these territories are known. Therefore, their coverage in this atlas is necessarily restricted to the introductory general maps of Java on the sheets up to 37 and the summary selection following this introduction up to sheet 339. The latter consists of a map of the territory around Wijnkoops Bay in the Jacatra Uplands, a small sketch map showing the administrative division of the three areas dating from 1778 and a plan of Cipanas on sheets 319-320, a map of the district of Timbanganten in the Priangan Uplands on sheet 321, and the 1813-1816 topographical map on twenty sheets covering the coastal districts, the Priangan Uplands and part of the Jacatran Uplands on sheets 322-339.

boven / above:

Nationaal Archief, 2.21.271.839

[Anoniem], 1778 :
[Anonymous], 1778 :

Kaert der Bovelanden of der Prianger landen in 't Jaar 1778.

Map of the Uplands or Priangan districts in the Year 1778.

Schaalstok van 25 Paalen à 300 R.den = [ca. 1 : 1.700.000].
Scale-bar of 25 Paalen à 300 R.den = [approximately 1 : 1,700,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 14 x 18 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 14x 18 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Dit schetskaartje geeft de indeling in regentschappen en districten weer van de landen tussen Bantam en Cheribon die in 1778 onder direct gezag van de Hoge Regering stonden. De hoofdindeling van Kustlanden, Ommelanden, Jacatrase Bovenlanden en Preanger (Boven)landen is hier niet in die termen aangeduid.

This small sketch map shows the division into regencies and districts in the area between Bantam and Cirebon which in 1778 were under the direct authority of the High Government. The main division into coastal districts, *Ommelanden*, Jacatra and Priangan (Up)lands is not indicated here in these terms.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 13.

[Anoniem, 1790-1810] :
[Anonymous, 1790-1810] :

[Kaart van het land Tjipanas].

[Map of the estate Tjipanas].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 40 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 40 x 41cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tjipanas (**Cipanas**). Tjipanas in het regentschap Tjiandjoer, aan de zuidzijde van de Poentjak-pas, werd van betekenis toen gouverneur-generaal Van Imhoff hier in 1744 een stuk compagniesland bij de plaatselijke warme bronnen bestemde voor de bouw van een hospitaal en herstellingsoord voor compagniesdienaren van lagere rang. In dezelfde tijd werden zes nabijgelegen percelen aan Europese boeren uitgegeven voor de levering van landbouwproducten aan de inrichting, in de verwachting dat daaruit op termijn een volwaardige landbouwkolonie zou groeien. Het hospitaal werd in 1752 door de Bantamse opstandelingen onder Kiai Tapa verwoest, maar nadien op last van gouverneur-generaal Mossel weer opgebouwd en met een militaire post versterkt. Niettemin besloot zijn opvolger Van der Parra het ziekenhuis in 1761 om financiële redenen te sluiten, waarmee het Europese boerenbedrijf hier een deel van zijn basis verloor en enkele van de percelen weer moesten worden opgegeven. Als herstellingsoord bleef Tjipanas evenwel ook nadien in trek, terwijl de omliggende landen geleidelijk aan belangrijker werden voor de groententeelt en de koffiebouw. Het ongedateerde, maar waarschijnlijk in het laatst van de compagniestijd getekende kaartje laat het vrijwel vierkante land Tjipanas zien aan de eveneens in 1744 aangelegde weg tussen Buitenzorg en Tjiandjoer, met in het midden de post en de gebouwen van het herstellingsoord. Aangeduid zijn verder de tegenover de post gelegen groententuinen en een perceel koffie in het zuidwesten.

Cipanas (**Tjipanas**). Cipanas in the regency of Cianjur, on the southern side of the Puncak Pass, assumed importance when Governor-General Van Imhoff designated a piece of Company land here at the local warm springs for the construction of a hospital and convalescent home for lower-ranking Company employees in 1744. Simultaneously, six neighbouring plots of land were allocated to European farmers so that they could grow agricultural produce for the institution, the hope being that in the fullness of time this would develop into a fully-fledged agrarian colony. In 1752 the hospital was destroyed by the Bantam rebels under the leadership of *Kyai* Tapa, but was rebuilt on the orders of Governor-General Mossel and given the protection of a military post. Nevertheless, his successor, Van der Parra, decided to close the hospital in 1761 for financial reasons, which meant that the European farming concern lost a part of its business and several of its plots had to be relinquished. Cipanas did not lose its popularity as a place to convalesce, and the countryside surrounding it grew in importance for its vegetable-growing and coffee cultivation. The undated small map, which was probably drawn in the very last years of the Company era, shows the virtually square estate of Tjipanas situated on the road between Buitenzorg and Cianjur, which was constructed in 1744 as well. Shown in the centre are the military post and the buildings of the convalescent hospital. The market gardens opposite the post and a coffee garden in the south-west are also indicated.

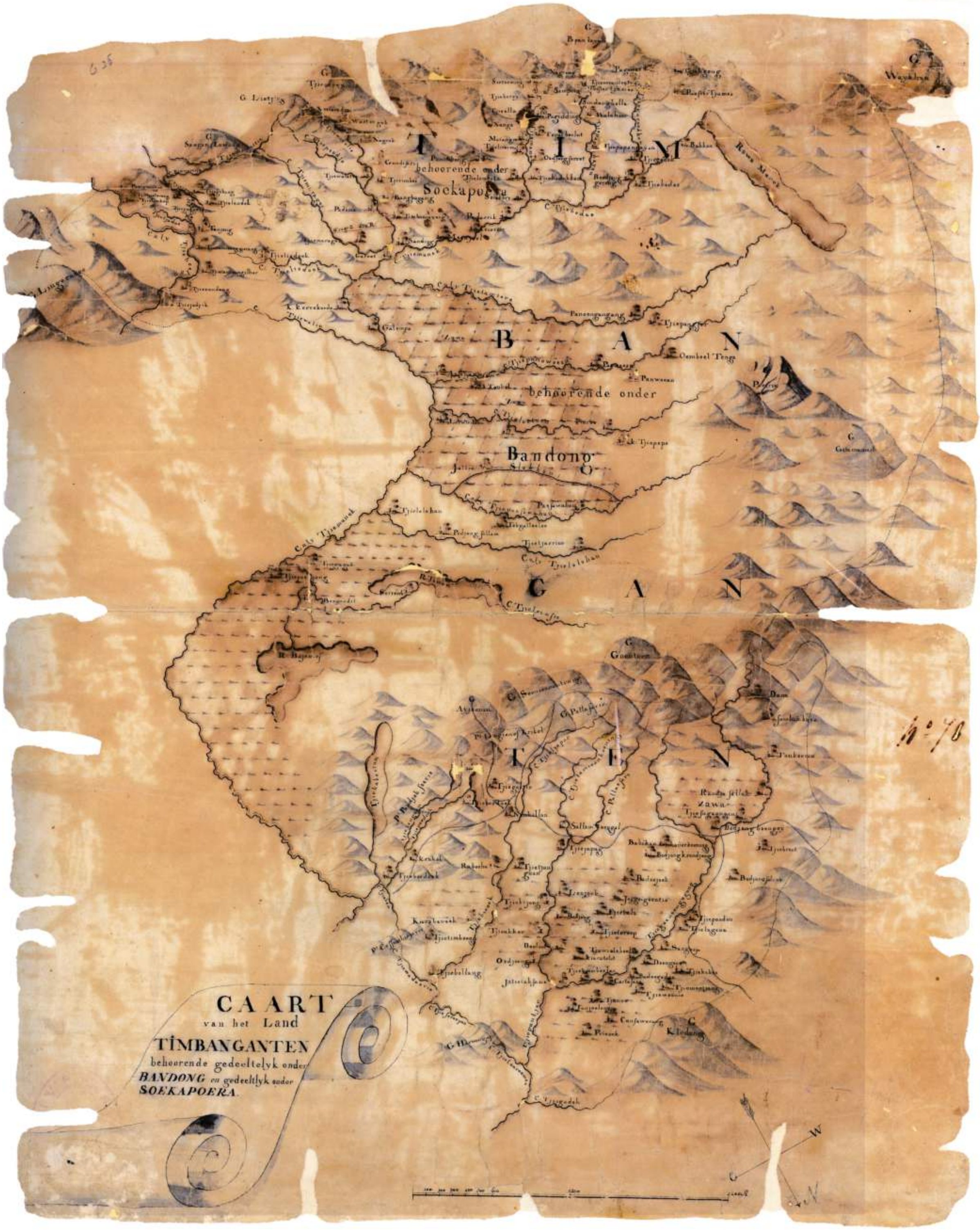

Arsip Nasional Republik Indonesia, G 25.

[Anoniem, ca. 1760] :
[Anonymous, c. 1760] :

Caart / van het Land / Timbanganten / behoorende gedeeltelijk onder / Bandong en gedeeltelijk onder / Soekapoera.

Map / of the District / of Timbanganten / belonging partly to / Bandoeng and partly to / Soekapoera.

Schaalstok van 2400 R. = [ca. 1 : 71.800].
Scale-bar of *2400 R.* = [approximately 1 : 71,800].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 63,5 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 63.5 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Met betrekking tot het land Timbanganten in het zuid-oosten van de Preanger Bovenlanden bestond omstreeks 1760 een geschil over het verloop van de grens tussen de regentschappen Bandoeng en Soekapoera. Dit laatste viel onder Cheribon en werd later door gouverneur-generaal Daendels aan de Preanger regentschappen toegevoegd.

Around 1760 a dispute existed in the district of Timbanganten in the south-east of the Priangan Uplands about the trajectory of the border between the regencies of Bandung and Sukapura. The latter fell under Cirebon and was later added to the Priangan regencies by Governor-General Daendels.

Op de bladen 322 t/m 339 zijn afsluitend achttien van de twintig kaartbladen gereproduceerd van de topografische kaart van de Preanger regentschappen (inclusief Soekapoera) en de kustlanden (naast Krawang ook Tjiasem en Pamanoekan) die in de jaren 1813-1815 onder het Engelse tussenbestuur werd vervaardigd door de waarnemend landmeter en (onder Daendels) luitenant-kolonel der genie Pieter Jacob Beetjes; de twee niet opgenomen bladen zijn blanco. Deze serie is de meest omvangrijke in de reeks topografische opnemingen uit de periode 1796-1816, die uiteindelijk hadden moeten leiden tot een gedetailleerde kaart van heel Java; zie blad 36-37. Beetjes, die zijn loopbaan in 1797 was begonnen als cadet aan de Semarangse Marine School, sneuvelde in 1817 als commanderend officier bij de eerste, mislukte militaire actie tegen de opstandelingen op het Molukkeneiland Saparoea onder aanvoering van Pattimoera. De genoemde maker van de kopie, Jannes Theodoor Bik, was in 1816 en volgende jaren als tekenaar werkzaam voor de befaamde wetenschappelijke commissie onder leiding van prof.dr. C.G.C. Reinwardt. De kaart is minder gemakkelijk leesbaar door de omstandigheid dat de beschrifting niet steeds op dezelfde wijze is georiënteerd. Voor de aanduiding van het noorden is hier de positionering van het bladnummer (standaard in de linker bovenhoek van de afzonderlijke kaartbladen) en de leesrichting van de kaarttitel op blad 323 maatgevend geweest.

As a conclusion to this section, on sheets 322 to 339 eighteen of the twenty map sheets from the 1813-1815 topographical map of the Priangan regencies (including Sukapura) and the coastal districts (besides Karawang also Ciasem and Pamanukan) are reproduced. They were produced during the English Interregnum by the acting surveyor and (under Daendels) Lieutenant-Colonel in the Engineering Corps, Pieter Jacob Beetjes; the two which have not been included are blank. This series is the most extensive in the number of topographical surveys dating from the period 1796-1816, which combined were intended to form a detailed map of the whole of Java; see sheets 36-37. Beetjes, who had begun his career as a cadet at the *Marine School* in Semarang, died in 1817 as commanding officer in the first, unsuccessful military action against the rebels on the Moluccan island of Saparua led by Pattimura. In 1816 and the years thereafter, the named maker of the copy, Jannes Theodoor Bik, was attached to the famous scientific commission under the leadership of Professor C.G.C Reinwardt as an artist. The legibility of the map is somewhat compromised as the inscriptions do not all run in the same direction. In order to establish north, the position of the map sheet number (always in the upper left-hand corner of the individual sheets) and the direction in which the title of the map on sheet 323 is read have been taken as the norm.

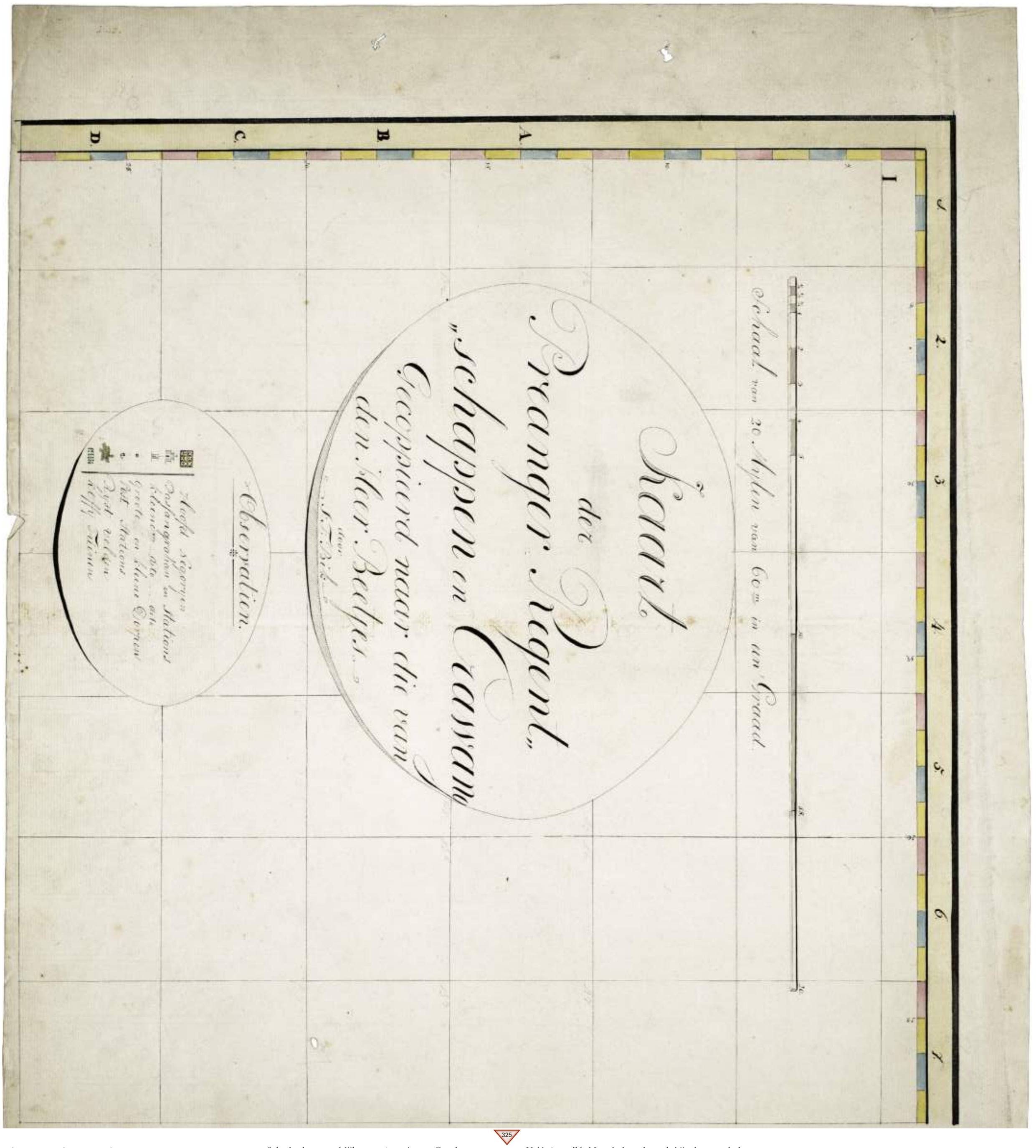

(pag. 322-339: / pp. 322-339:)

Nationaal Archief, 4.MIKO 966-6.

Gecoppieerd naar die van den Heer Beetjes door J:T: Bik, [ca. 1817] :
Copied from the one by Mr. Beetjes by J:T: Bik, [c. 1817] :

Kaart / der / Preanger Regent / schappen en Crawang.

Map / of the / Preanger Regencies / and Krawang.

Schaalstok van 20 Mijlen van 60 m. in een Graad = [ca. 1 : 114.000].
Scale-bar of *20 Mijlen van 60 m. in een Graad* = [approximately 1 : 114,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, [standaardbladen] 47 x 54 cm.
1 map : ms on paper, coloured, [standard sheets] 47 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [blad I onder] een legenda bij 7 kaartsymbolen :
Explanations: [sheet I below] a key to 7 symbols used in the map :

Observatien.
[-] Hoofd negorijen.
[-] Passangrahan en Stations.
[-] Kleine dito ... dito.
[-] Groote en kleine Dorpen.
[-] Post Stations.
[-] Rijst velden.
[-] Koffij Tuinen.

322

326

333

324

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

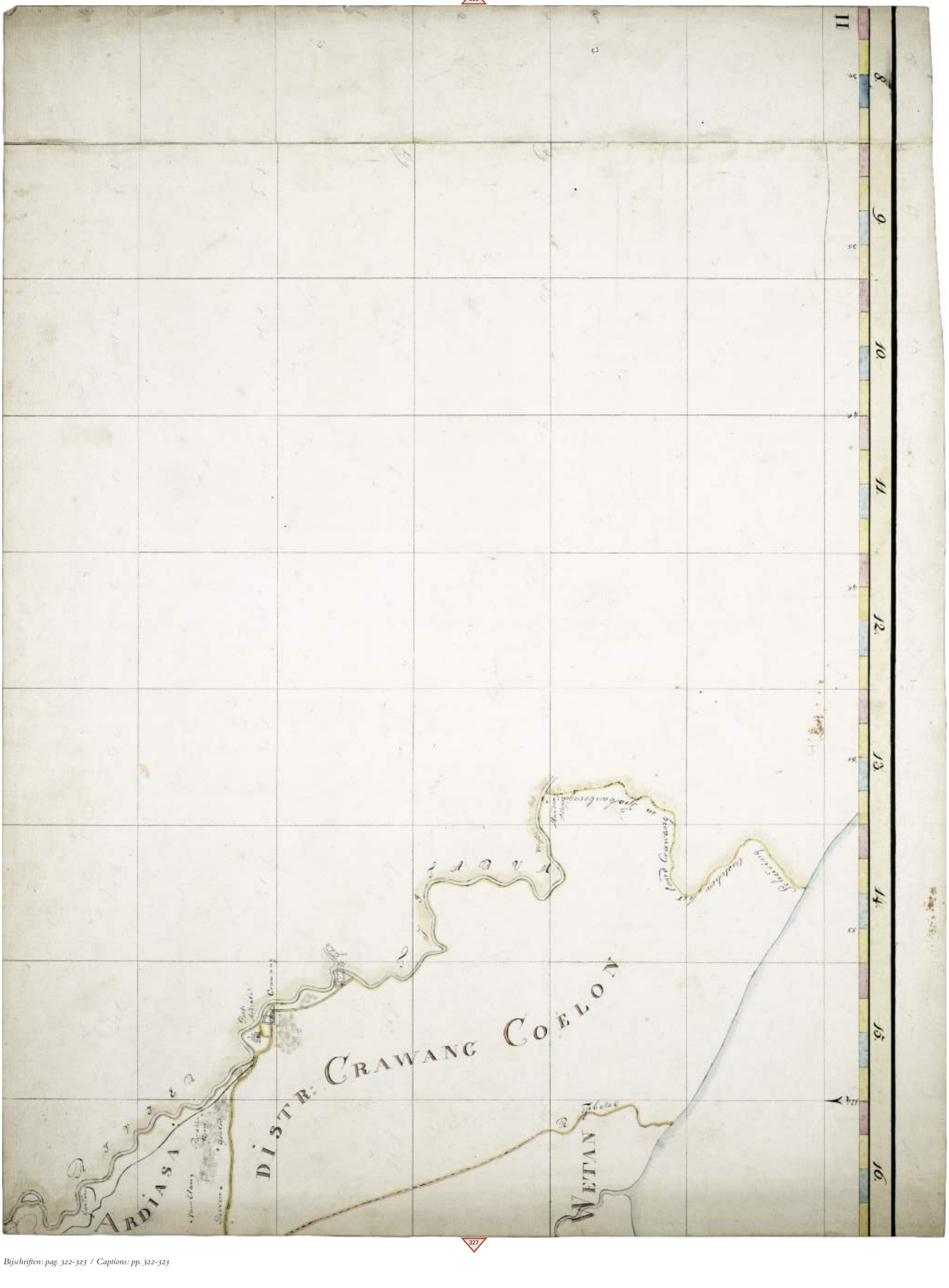

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

DISTRICT RADJAMANDALA
DISTR: TJIKAO
DISTR: TJIKOEMPAY
DISTRICT
DISTR: SAGALERANG
DISTR: LEBAKHADJONG
DISTR: LEBAKHADJONG
DISTR: LEBAKHADJON

17
18
19
20
21
22
23
24
25
III
CRAWANG
DISTRICT
TJIASEM
PAMANOEGAN

325
329

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

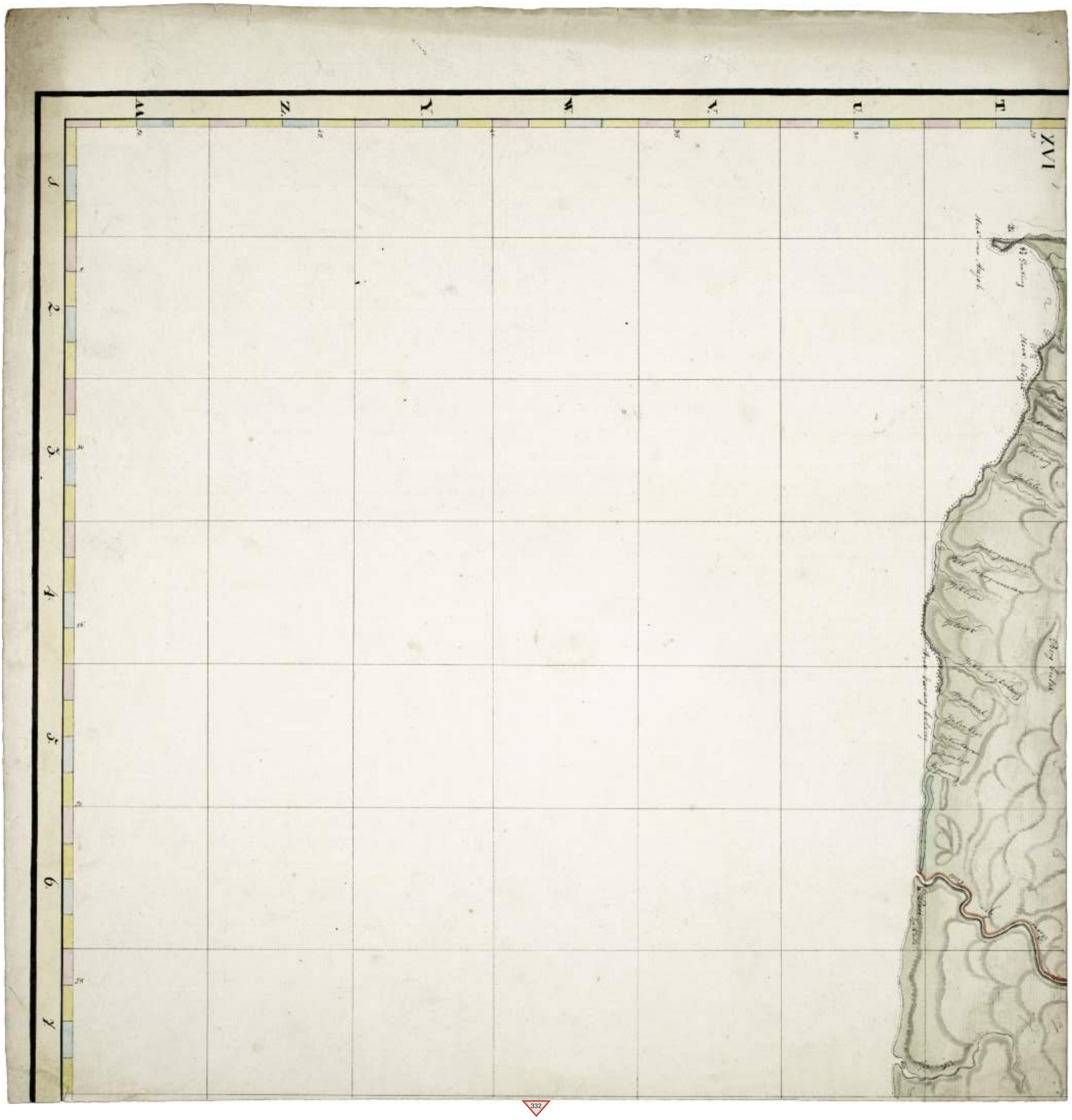

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

330

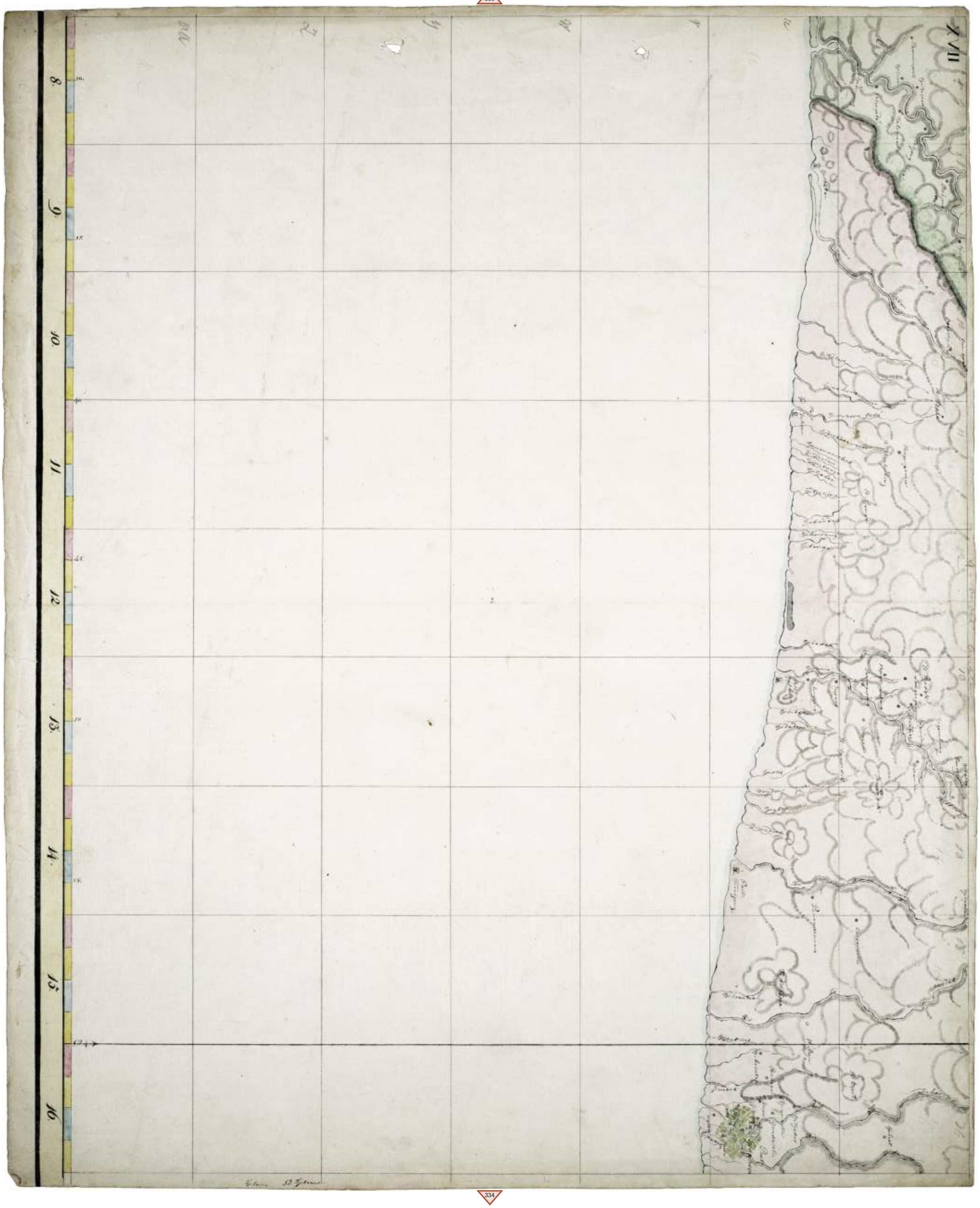

334

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

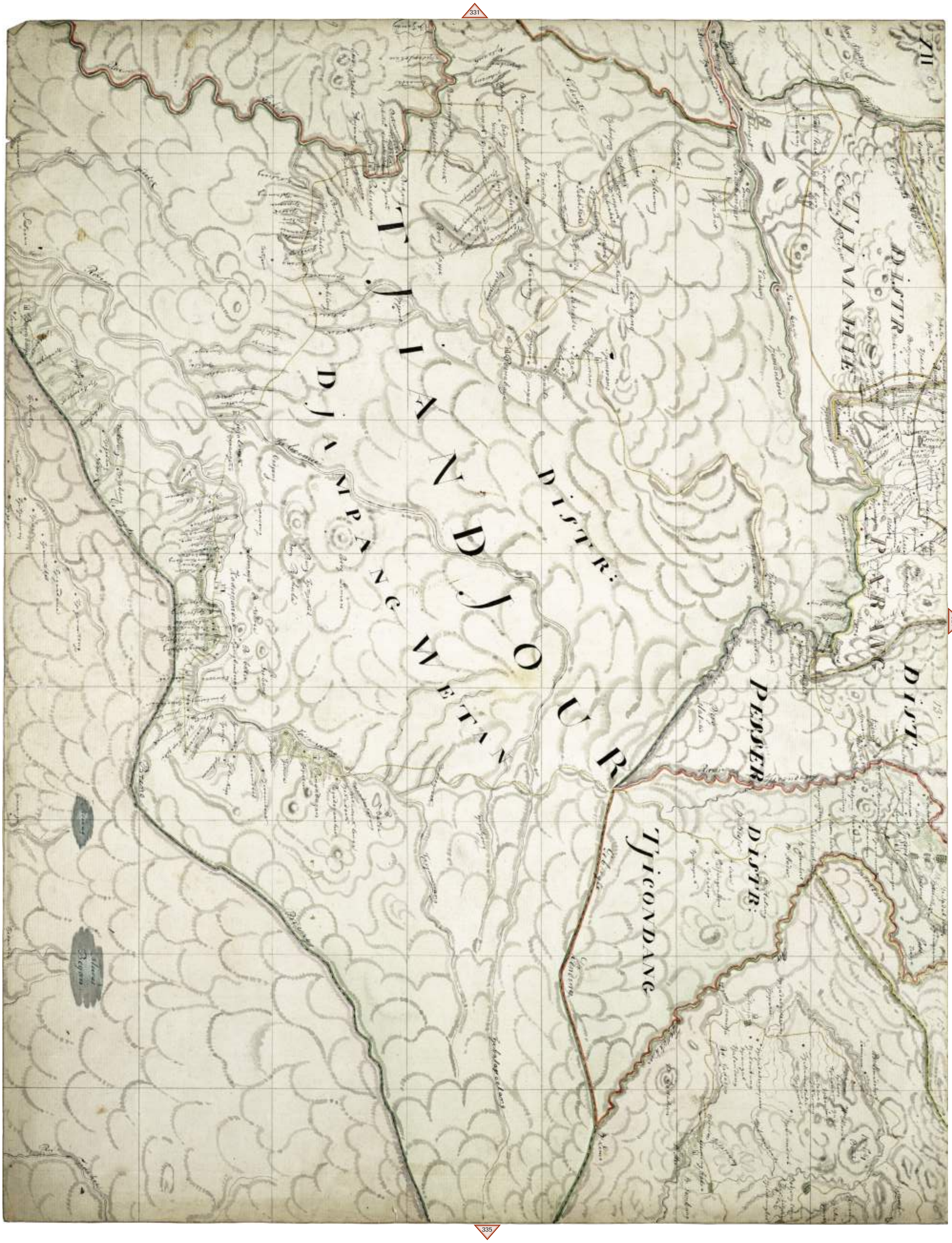

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

XVIII
TJIDAMAR
DISTR:
BATOEANGEN
KANDANG WESSY
DISTR:
NAGARA
De Zuid Zee
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.

326

333

337

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

DISTRICT
DISTRICT
DISTRICT

DISTRICT
KWAASE
DISTRICT DJOLIGANGBOLAM
Kreek
Baay
Djalandjar
Kreek
Kreek
Kreek

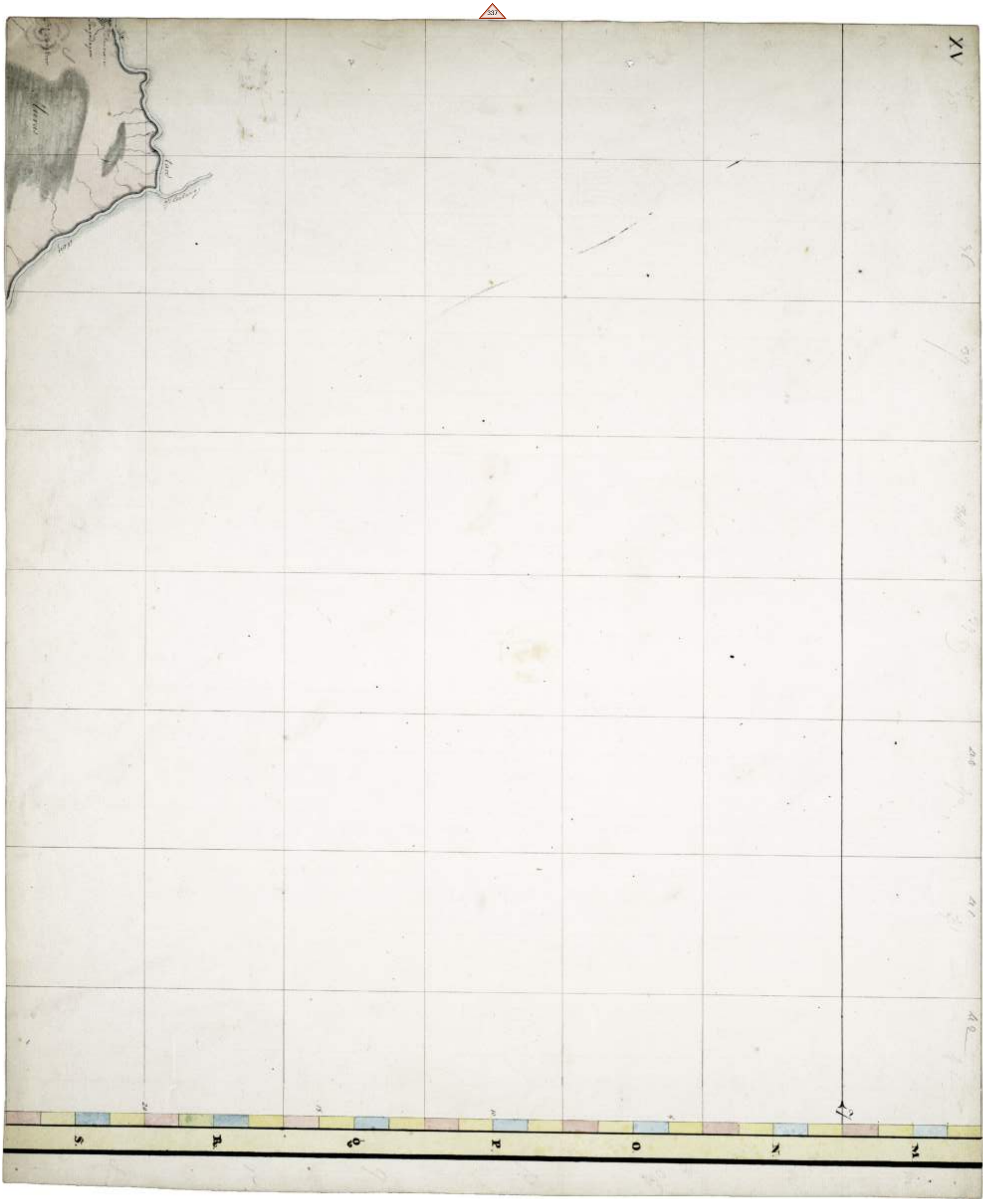

Bijschriften: pag. 322-323 / Captions: pp. 322-323

Cheribon / Cirebon

(Deel I/Vol. I, *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, pag./ pp. 264-271).

Zoals hiervoor al enkele malen aangehaald, kwam het voordien aan Mataram onderhorige sultanaat Chribon in 1681 'onder bescherming' van de Compagnie, naar aanleiding van Bantamse aanspraken op dit rijk, en werd Mataram in 1706 per verdrag gedwongen tot volledige afstand van alle rechten op Cheribon. De twee verwante vorstenhuizen in het sultanaat behielden ook nadien in naam hun onafhankelijkheid, maar waren in werkelijkheid natuurlijk ondergeschikt aan de Hoge Regering.Via hen en de regenten had de Compagnie in de achttiende eeuw een hoofdaandeel in de exploitatie van de Cheribonse landen door middel van herendiensten en gedwongen leveranties van koffie en andere producten. Deze praktijk leidde periodiek tot ernstig wanbeheer, mede doordat desa's en landerijen door de inheemse bestuurders op grote schaal werden verpacht aan Chinese ondernemers, en daaruit volgend tot veelvuldige hongersnoden en volksopstanden.Voor de verplichte leveranties van koffie waren vooral de regentschappen in de bovenlanden van betekenis, in het bijzonder Soekapoera. Dit werd met het oostelijk aangrenzende Galoeh en Limbangan in 1810 door gouverneur-generaal Daendels aan de Preanger regentschappen toegevoegd (Galoeh kwam later echter opnieuw onder Cheribon), terwijl aan de noordkust de grens tussen Cheribon en de gouvernementsgebieden nog iets verder oostwaarts werd verlegd naar de loop van de Tjimanoek. In 1813 en 1815 werden de twee sultans door het Engelse tussenbestuur achtereenvolgens uit hun ambt ontheven en vervangen door regenten, waarmee Cheribon als vorstendom ophield te bestaan. Na de terugkeer van het Nederlandse gezag in 1816 is deze situatie gehandhaafd. Ongetwijfeld mede vanwege het indirecte karakter van het compagniesgezag over Cheribon is de cartografische nalatenschap uit de zeventiende en achttiende eeuw met betrekking tot het sultanaat opvallend beperkt gebleven. Daartoe behoren enkele overzichtskaarten uit de periode tussen 1678 en 1706, waarvan in deze atlas, na de uitsnede op dit blad van de eerder behandelde kaart met de politieke indeling van ca. 1775, een vrijwel identiek tweetal is gereproduceerd op de bladen 341 en 342. Voor het overige is een klein aantal plattegronden, kustkaarten en tekeningen beschikbaar van de twee voornaamste compagniesvestigingen in het sultanaat, Indramajoe en Cheribon; de meest relevante daarvan zijn hier opgenomen op de bladen 343-345.

As has been mentioned several times, the Sultanate of Cirebon, once a vassal of Mataram, came 'under the protection' of the Company in 1681, as a result of claims made to this realm by Bantam, and in 1706 Mataram was forced by treaty to cede all its rights to Cirebon absolutely. After this, the two related royal families in the Sultanate nominally retained their autonomy, but in reality were of course subject to the High Government. In the eighteenth century, through them and the regents, the Company enjoyed a major share in the exploitation of the Cirebon territory wielding the instruments of corvée labour and compulsory deliveries of coffee and other produce. Periodically, this practice led to a state of serious maladministration, to some extent attributable to the fact that the *desa* (villages) and estates were farmed out to Chinese entrepreneurs on a large scale by the local rulers. The consequences were frequent famines and popular uprisings. For the compulsory deliveries of coffee it was the regencies in the uplands that were most important, Sukapura in particular. In 1810 this and the two regencies which bordered it to the east, Galuh and Limbangan, were added to the Priangan regencies by Governor-General Daendels (later Galuh was once again returned to Cirebon). On the coast, the border between Cirebon and the Government territories was moved even farther eastwards, to follow the course of the Cimanuk. In 1813 and 1815 both sultans were successively deposed from office by the English administration of the Interregnum and replaced by regents. This spelled the end of Cirebon as a Sultanate, as after the return of the Dutch Government in 1816 this situation was retained. No doubt to some extent because of the indirect nature of the Company's rule in Cirebon, the cartographic legacy pertaining to the Sultanate in the seventeenth and eighteenth centuries is very limited. There are some general maps from the period between 1678 and 1706, of which this atlas, besides the section on this sheet from the political map of around 1775 discussed earlier, a virtually identical couple are reproduced on sheets 341 and 342. The remainder consists of a small number of plans, coastal charts and drawings of the Company's two principal settlements in the Sultanate, Indramayu and Cirebon; the most relevant of these have been included on sheets 343-345.

Bibliothèque nationale de France, DCP SH pf 192 div 2 p 13.

[Anoniem, na 1774] :
[Anonymous, after 1774] :

Kaart / Van het Eiland / Groot Java / met alle Verdeelingen [...].

Map / Of the Island of Java Major / with all its Divisions [...].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 1.030.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 1,030,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 47 x 170 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 47 x 170 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [linksonder] vervolg van de titel :
Explanations: [lower left] continuation of the title :

Groot van inhoud 6,442 vier kante mijlen, en met de Kleine Eijlanden circa 6,500 d.o meijlen. Het Eijland van Madure, houd in Zich 248 vier kante meijlen en met de Kleine Eijlanden, circa 250 d.o meijlen.

Cheribon (**Cirebon**). De aansluitende delen van deze politieke kaart van Java van na ca. 1774 zijn gereproduceerd als overzichten van de gewesten Bantam (blad 77), Batavia (93) en Noord-Oostkust van Java (346, 396). Zie ter vergelijking de in onderwerp overeenkomende kaart van Java door Van Boeckholtt op blad 35. De weergave van de westgrens van het gewest Cheribon komt hier overigens niet geheel overeen met de werkelijke verhoudingen van omstreeks 1775; het kustdistrict Pamanoekan viel niet onder Cheribon maar onder Batavia, terwijl Soekapoera toen juist nog wel tot Cheribon werd gerekend.

Cirebon (**Cheribon**). The adjoining parts of this political map of Java post c. 1774 are reproduced as overviews of the districts of Bantam (sheet 77), Batavia (93) and the North-East Coast of Java (346, 396). For comparison see the map of Java by Van Boeckholtt on sheet 35 which covers the same subject. The border between Batavia and Cirebon as shown here in fact does not quite reflect the true situation of about 1775; the coastal district of Pamanoekan did not belong to Cirebon but was ruled directly from Batavia, whereas Soekapoera on the other hand at that time still fell under Cirebon instead of Batavia.

(pag. 341: / p. 341:)

Nationaal Archief, 4.VELH 481.

[Anoniem, ca. 1700] :
[Anonymous, c. 1700] :

[Kaart van het koninkrijk Cheribon].

[Map of the kingdom of Cheribon].

Schaalstok van 6 duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graad = [ca. 1: 390.000].
Scale-bar of *6 duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graad* = [approximately 1: 390,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 73 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 73 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: No. 20. De Priangse Landen.

Deze overzichtskaart van het 'Coninkrijk Cheribon' en onderhorige landen laat de grenzen met de onder Batavia staande kustlanden en met Mataram zien zoals die bij de verdragen van 1677-1678 en na de inmenging van de Compagnie in Cheribon in 1681 feitelijk waren. Aan de zuidkust zijn de Dirk de Vries-baai, de Mauritiusbaai, Noesa Kambangan en de Kinderzee min of meer compleet ingetekend, hetgeen erop duidt dat de kaartenmaker ten minste bekend moet zijn geweest met de resultaten van de karteringsexpeditie onder Cornelis Coops in 1698 (zie blad 64 e.v.). Anderzijds verloopt de grens met Mataram ten noorden van dit gedeelte nog niet zoals vastgesteld bij het verdrag van 1706 (zie blad 348). Als maker van de kaart kan de landmeter Bartholomeus Jansz van der Valck in aanmerking komen, van wie in deze atlas mogelijk ook de kaart van het aangrenzende deel van Mataram op blad 347 en met zekerheid de plattegrond van het nieuwe fort te Semarang op blad 361 zijn opgenomen. De kaart op blad 342 is vrijwel identiek, maar heeft een grotere schaal en is in details wat meer uitgewerkt.

This general map of the *Coninkrijk Cheribon* (the Kingdom of Cirebon) and the districts over which held suzerainty shows its borders with the coastal regencies under the authority of Batavia, and with Mataram as these were laid down under the terms of the treaties of 1677-1678 and the intervention by the Company in Cirebon in 1681. On the south coast, Dirk de Vries Bay, Mauritius Bay, Nusa Kambangan and the Segara Anakan have been drawn in fairly accurately, which shows that the map-maker was at least acquainted with the results of the mapping expedition under Cornelis Coops in 1698 (see sheets 64 *et seq.*). The surveyor Bartholomeus Jansz van der Valck should be considered a serious candidate as the maker of this map. Possibly the map of the adjacent part of Mataram on sheet 347 in this atlas was drawn by him as well, as was for certain the ground plan of the new fort in Semarang on sheet 361. The map on sheet 342 is virtually identical, but is on a larger scale and the details are more elaborate.

Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graad
Het
District
Soekapoura
Galecon
Inbandgara
Kanot
Pagger
Engo Passagie
na Matarm
Gouneng Kandang
District
Wallas
Wallas
Cheribon
Pelagoeon
Ponda
Hoogh
Cheribon
Cheribon
Sammasang
Berg Tampomas
Proe Kanmoetjang
het district
het District
Tiasem
Tiasem
het District
het District

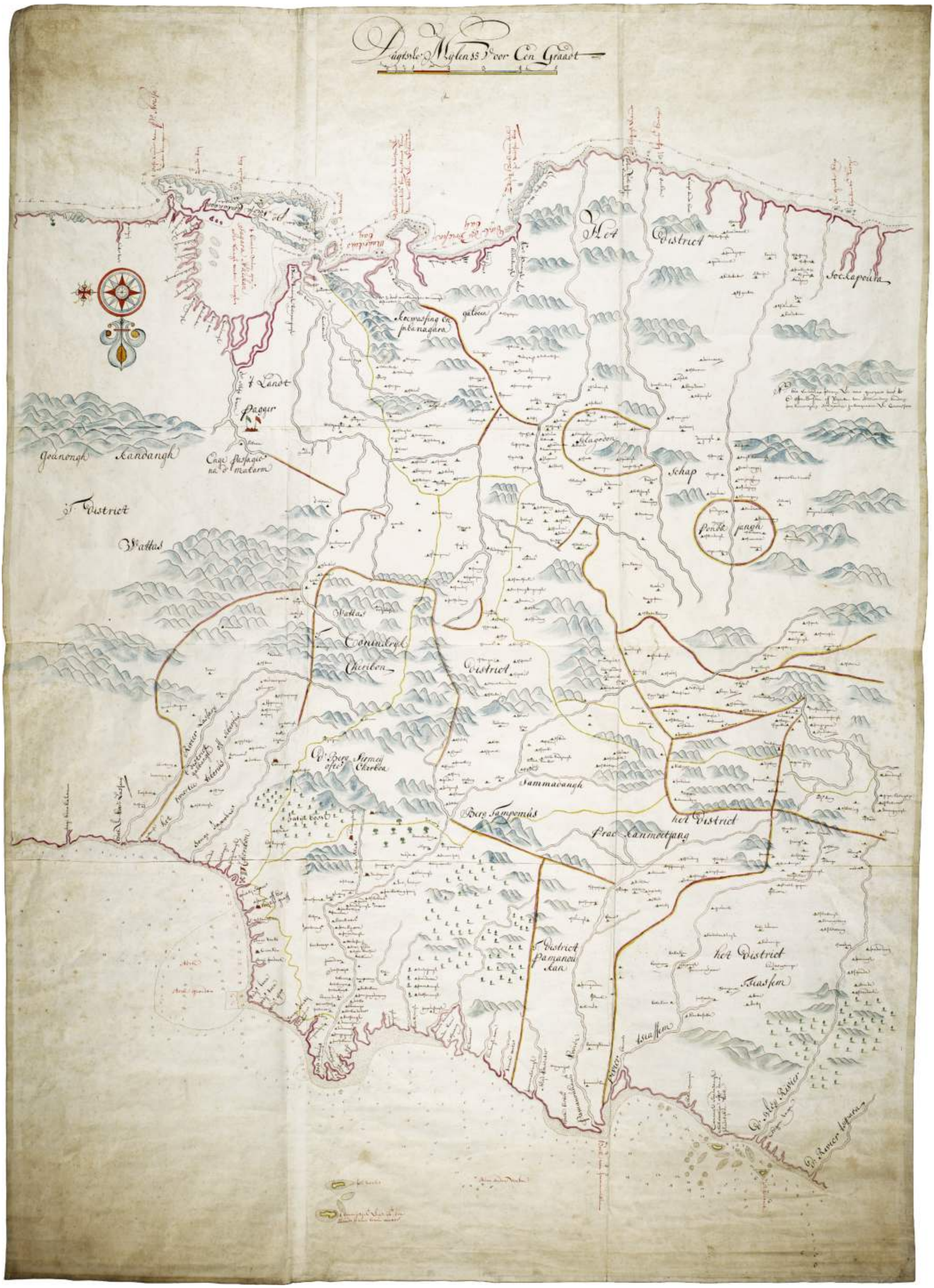
Dagtogle Mylen 88 3de cor Cen Graadt
Het
Oistrict
Sockapoera
Goanongh
Kandangh
Schap
Ponde
pangh
Watta's
Sammacangh
het Oistrict
het Oistrict
Tiassem
Tiassem
Ps. Rotter Jagerens

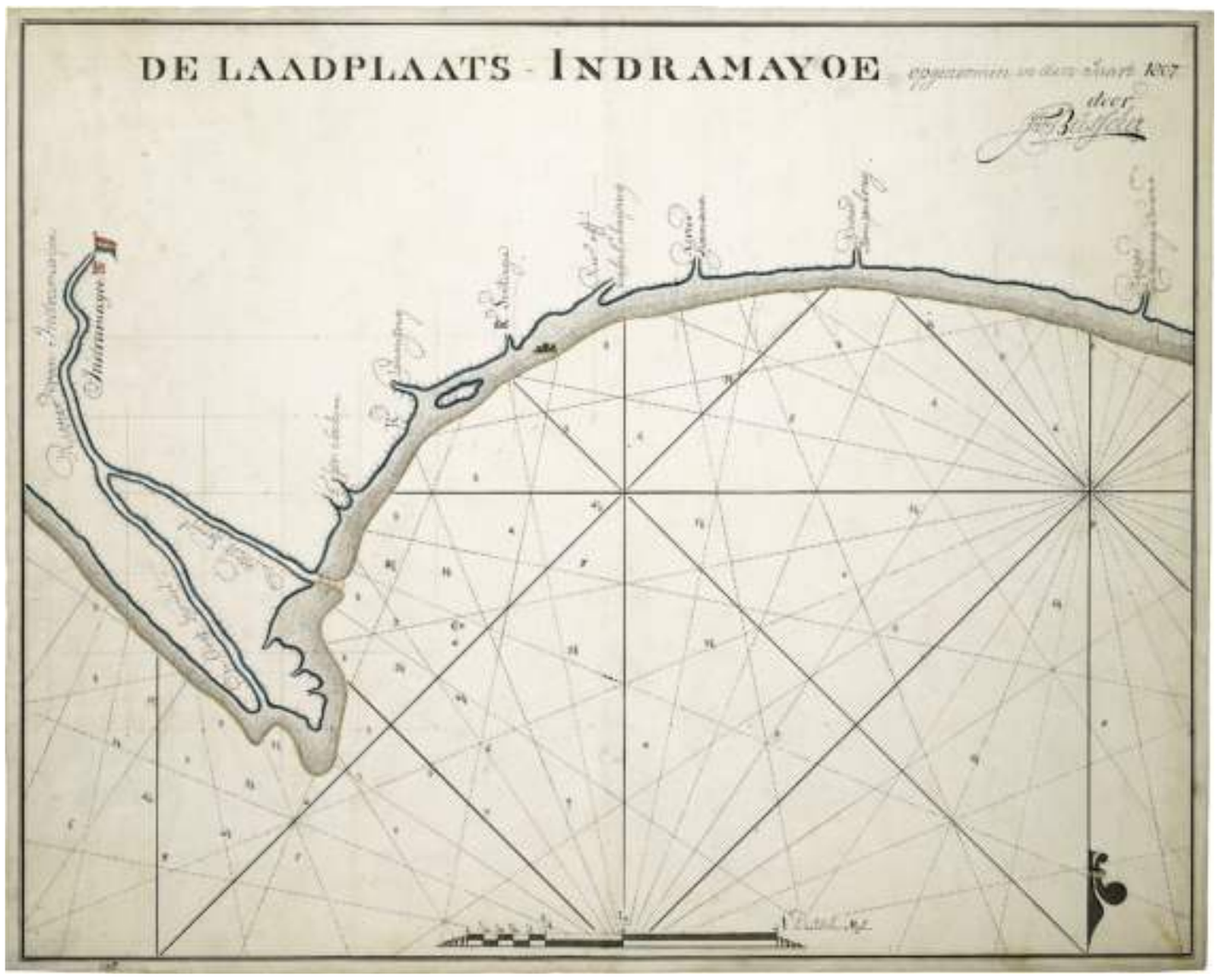

(pag. 343: / p. 343:)

boven / above:

Nationaal Archief, 4.MIKO 105.

Opgenoomen in den Jaare 1807 door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the Year 1807 by J:n T:s Busscher :

De Laadplaats Indramayoe.

The Loading Station Indramajoe.

Schaalstok van 1 Duitsche Mijl = [ca. 1 : 59.300].
Scale-bar of *1 Duitsche Mijl* = [approximately 1 : 59,300].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38 x 48 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38 x 48 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Indramajoe (**Indramayu**). Deze grootschalige kustkaart van de 'Laadplaats' Indramajoe, dus van de rede voor de monding van de Tjimanoek, maakt met de volgende van de rede van Cheribon en nog verscheidene andere in deze atlas deel uit van de uitgebreide serie hydrografische opnemingen langs de kusten van Java die door Jan Theunis Busscher vanaf 1802 werden verricht, later mede in opdracht van gouverneur-generaal Daendels (zie blad 41). Iets landinwaarts is de post Indramajoe schematisch aangeduid met alleen een Nederlandse vlag.

Indramayu (**Indramajoe**). This large-scale coastal chart of the *Laadplaats* (loading station) *Indramajoe*, that is the roads at the mouth of the Cimanuk River, which with the following map of the roads of Cirebon and various others in the atlas has been taken from an extensive series of hydrogaphical surveys along the coasts of Java which was commenced by Jan Theunis Busscher in 1802, later endorsed by the orders of Governor-General Daendels (see sheet 41). A little farther inland, the post *Indramajoe* is schematically indicated by the Dutch flag.

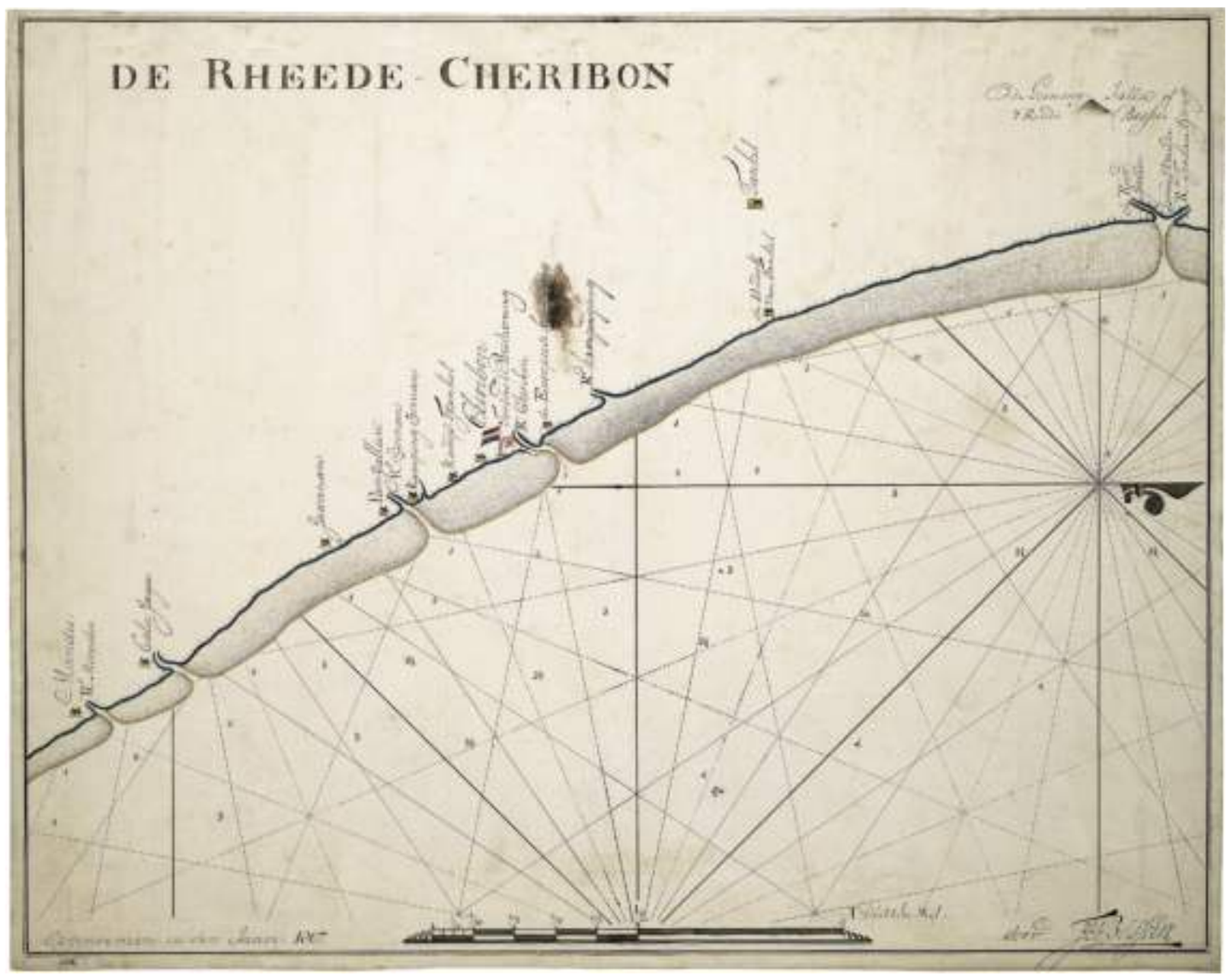

midden / centre:

Nationaal Archief, 4.MIKO 102.

Opgenoomen in den Jaare 1807 door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the Year 1807 by J:n T:s Busscher :

De Rheede Cheribon.

The Cheribon Roads.

Schaalstok van 1 Duitsche Mijl = [ca. 1 : 44.400].
Scale-bar of *1 Duitsche Mijl* = [approximately 1 : 44,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38,5 x 48,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38.5 x 48.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 24.

[Johannes Rach, 1765-1770] :

Het Gezigt van Comp:s Posthouwerij en Pakhuijsen op / Indrmajoe Leggende op het Grotte Eijland Iava.

View of the Company's Post and Warehouses at / Indramajoe Situated on the Great Island of Java.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De kort na 1681 gevestigde post Indramajoe (niet de tegenwoordige plaats van die naam) aan de samenvloeiing van de Tjimanoek en de Tjikeroeh diende als verzamel- en verlaadplaats voor de verscheping naar Batavia van rijst en hout; dit laatste werd ter plaatse door twee zaagmolens op waterkracht bewerkt tot balken en planken. Dr. F. de Haan ziet in de figuur links de bezoekende regent van Indramajoe met klein gevolg, terwijl in zijn interpretatie de Europeaan rechts de posthouder van de Compagnie is, vergezeld van een pajoengdrager. Als artillerist maakte Johannes Rach verscheidene dienstreizen buiten Batavia, waarschijnlijk vooral in de eerste jaren na zijn aanstelling in 1764, bij welke gelegenheden hij onder meer tekeningen van verscheidene locaties langs Java's noordkust en in de Vorstenlanden heeft gemaakt. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede, onvoltooide versie of voorstudie van deze tekening onder nummer BWN 22.

The post *Indramajoe* (not the present town of Indramayu) was set up in 1681 at the confluence of the Cimanuk and the Cikeruh Rivers as a collection point and loading station for rice and timber to be shipped to Batavia. The timber was sawn into beams and planks locally by two water-powered sawmills. Dr. F. de Haan interpreted the figure to the left as the visiting regent of Indramayu with his retinue. He saw the European on the right as the Company servant in charge of the post, accompanied by a parasol-bearer. In his capacity as a gunner, Johannes Rach made various duty trips outside Batavia, probably the majority of them in the years immediately following his appointment in 1764. He used these as opportunities to make drawings of various locations along the north coast of Java and in the Principalities. The National Library of Indonesia possesses a second, either unfinished version or preliminary study of this drawing, with class mark BWN 22.

(pag. 342: / p. 342:)

Nationaal Archief, 4.VEL 1159.

[Anoniem, ca. 1700] :
[Anonymous, c. 1700] :

[Kaart van het koninkrijk Cheribon].

[Map of the kingdom of Cheribon].

Schaalstok van 5 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt = [ca. 1: 192.000].
Scale-bar of *5 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt* = [approximately 1: 192,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 146 x 104,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 146 x 104,5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: No. 18. Cheribon en de Preanger Landen.

Museum Bodelianum
Inv. SJ M.75

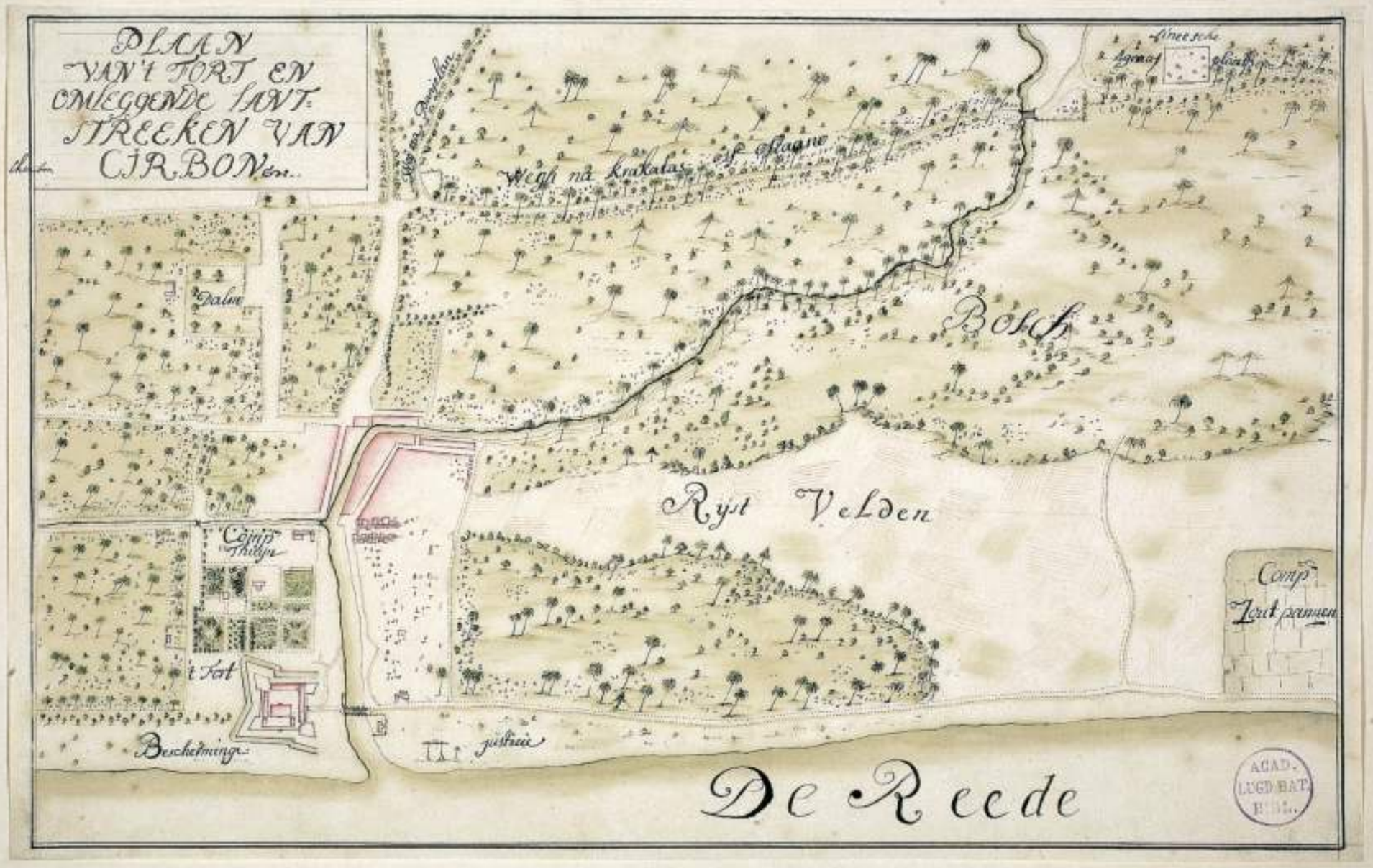

boven / above:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-11-009.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :
[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :

Plaan / van 't Fort en / omleggende lant / streeken van / Cirbon.

Plan / of the Fort and / surrounding / lands of Cheribon.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 25,5 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 25.5 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Stad Cheribon (**Cirebon**). De hoofdvestiging van de Compagnie in het sultanaat Cheribon was het fort (De) Bescherming (ook wel: De Beschermer) in de stad Cheribon, waar de resident zetelde die de Hoge Regering na het verkrijgen van de opperheerschappij over Cheribon in 1681 als haar vertegenwoordiger en toezichthouder naast de vorsten plaatste. Het werd in dat zelfde jaar gebouwd, toen de Hoge Regering in Cheribon ingreep vanwege de dreiging van een Bantamse annexatie van het sultanaat en de vorsten dwong zich onder haar 'bescherming', dus onder Batavia's feitelijke opperheerschappij te stellen. Van de beide kaartjes op dit blad, weer vervaardigd door of voor Gijsbert Pieter Noodt (zie blad 107), geeft het bovenste de plaats Cheribon in ruimer verband weer, het onderste toont de omgeving van het fort in groter detail. Het jaartal 1719 op verso van dit laatste verwijst hoogstwaarschijnlijk naar een iets ouder, voor militaire doeleinden getekend origineel waarover Noodt wellicht tijdens zijn verblijf op Java de beschikking kreeg.

City of Cirebon (**Cheribon**). The main establishment of the Company in the Sultanate of Cirebon was the fort called (*De*) *Bescherming* (Protection, sometimes also referred to as *De Beschermer*, The Protector) in the town of Cirebon. This was the seat of the Resident whom the High Government installed as its representative and general overseer alongside the rulers after it had won suzerainty over Cirebon in 1681. It was built in that same year, when the High Government decided to intervene in Cirebon to pre-empt the threat of an annexation of the Sultanate and its rulers by Bantam. The High Government offered its 'protection', thereby making Batavia's overlordship a fact. The top one of the two small maps on this sheet, which again were both made by or for Pieter Gijsbert Noodt (see sheet 107), shows the town of Cirebon in a wider context, the other one presents the fort and its surroundings in greater detail. The year 1719 mentioned on verso of the latter plan very likely refers to a somewhat older original drawn for military purposes which presumably was made available to Noodt during his stay in Java.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1252.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722] :
[Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722] :

Plaan / van het Fort en Omleggende / Cituatie van / Cirbon.

Plan / of the Fort and Surrounding / Situation of / Cheribon.

Schaalstok van 50 rijnlantse Roeden = [ca. 1 : 1.060].
Scale-bar of *50 rijnlantse Roeden* = [approximately 1 : 1,060].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41 x 54cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Verso: Plaan van het Fort en Omleggende Cituatie van Cirbon A.o 1719.

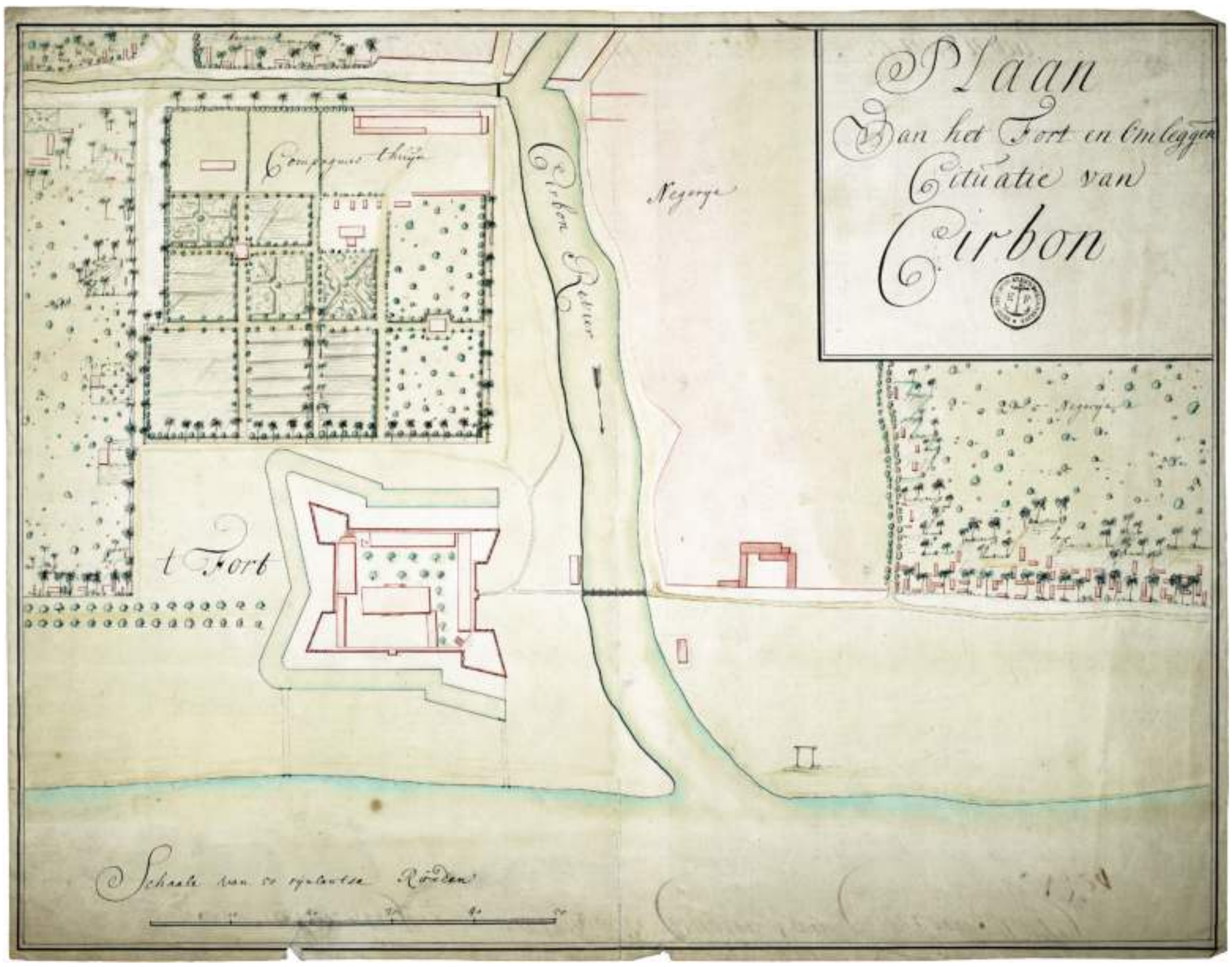

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 63.

[Johannes Rach, leerling of navolger, 1770-1775] :
[Johannes Rach, pupil or follower, 1770-1775] :

Het Gezigt van Cheribon van de Rhee te zien / Leggende op het Grotte Eiland Iava.

View of Cheribon as seen from the Roads / Situated on the Great Island of Java.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Op deze wat kinderlijk uitgevoerde kopie naar een tekening van Johannes Rach kijkt men in zuidwestelijke richting op het fort (De) Bescherming en omringende gebouwen, met op de achtergrond de Goenoeng Tjermee. Een onvoltooide versie of voorstudie bevindt zich in de collectie van de Nationale Bibliotheek van Indonesië onder nummer BWN 20.

On this, somewhat childishly produced copy of a drawing by Johannes Rach, the view is in a south-westerly direction looking at the fort (*De*) *Bescherming* and the buildings which surrounded it. Mount Ciremay rises in the background. In the National Library of Indonesia is another, unfinished version or preliminary study for this drawing, with class mark BWN 20.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 64.

[Johannes Rach, 1766-1767] :

Het Gezigt van de Berg Frongang Nade Ceribonse berg / af te zien Leggende op het Grote Eijland Iava.

View from Mount Kromong Towards the mountain of Cheribon / Situated on the Great Island of Java.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Rachs vermelding van een 'Berg Frongang' is enigszins raadselachtig; vermoedelijk gaat het om de Goenoeng Kromong, een ca. 600 meter hoog bergje op zo'n twintig kilometer ten westen van Cheribon. Afgebeeld is een gezelschap van Europeanen op de jacht, met op de achtergrond in de vlakte de omheinde woning van een inheems hoofd en verder weg naar het zuiden toe de majestueuze 'Ceribonse berg', de meer dan 3000 meter hoge Tjermee.

Rach's mention of a *Berg Frongang* is somewhat puzzling; probably he was referring to Gunung Kromong, a small mountain with a height of some 600 metres about twenty kilometres west of Cirebon. The drawing shows a party of Europeans hunting. On the plain in the background the fenced dwelling of an indigenous chief can be seen. Farther away to the south the landscape is dominated by the majestic Ceribonse berg, the more than 3000 metre high Mount Ciremay.